

Въздействие на дефлацията върху европейската икономика

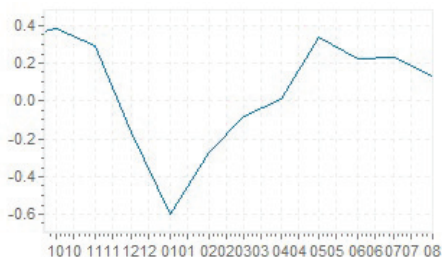
Петър Пенчев

The Influence of Deflation on the European Economy. The purpose of this paper is to disclose whether deflation can have a negative impact on the economies of European countries. This paper explores how to confront deflation at times when monetary measures are no longer applicable.

Keywords: deflation, inflation, Eurozone

ВЪВЕДЕНИЕ

През последните години темпът на инфлация (промяната в хармонизирания потребителски ценови индекс, НІСР) в еврозоната спада постоянно от 3% в края на 2011г. до 0,127 % през август 2015г. (виж фиг.1) [1]. Нивото на инфлация е далеч под това, което ЕЦБ е поставила като цел. Една от причините за спада на темпа на инфлация в еврозоната е спадът на цените на енергоносителите. Очакванията за инфлацията, според ЕЦБ, са за продължаващ спад. Дали обаче ниската инфлация и по-специално наличието на дефлация в някои от страните на еврозоната е повод за притеснение? Някои смятат, че спадът в цените е положително явление, което повишава покупателната способност на населението. Други предупреждават за риска от дефлация, който би могъл да вкара еврозоната в голяма депресия, подобна на тази от 30-те години на миналия век. Една такава депресия (според тях) би предизвикала отлагане на потреблението и намаляване на инвестициите от страна на фирмите. Вследствие на това би могъл да се засили спадът в ценовото равнище. Намаляването на темпът на инфлация и появата евентуално на дефлация е следствие на намаляване на икономическата активност, влошване на пазара на труда, обезценяване на еврото, спада на цените на петрола и др. [2]. Други причини за дефлацията са спада на заплатите и слабо покачване на разходите [3]

Фиг. 1. НІСР Eurozone 2014-2015.

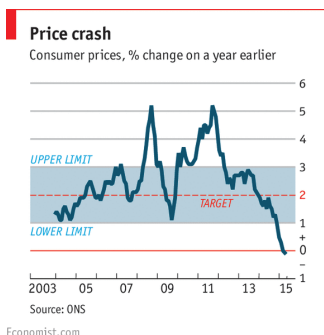
Източник: www.global-rates.com

ИЗЛОЖЕНИЕ

Едва ли би могъл да се даде отговор на въпроса дали появата на дефлация крие рискове и този отговор да е еднозначен за всички страни от еврозоната. Причината за това е, че повечето страни от центъра на еврозоната имат различни икономически показатели от тези в периферията. Спадът на цените в някои от периферните държави е резултат от дълбоката рецесия, последвала финансовата криза от 2007-2008г. Тъй като безработицата и реалният дълг нарастват, населението в тези части на Европа не е в състояние да консумира повече стоки и услуги. Напротив, съвкупното търсене намалява. В централните части на еврозоната икономиката показва положителни резултати. Така например, в Германия нивото на безработица е

най-ниското регистрирано от 1991 г. насам [2]. Няма признаци немското население да забавя търсенето на стоки и услуги в очакване на спад в цените.

Повод за притеснение обаче съществува. Въпреки добрите икономически резултати на централните части на еврозоната, преследваната от ЕЦБ инфлация, в размер на 2%, е химера за последните 2-3 години. Няма и признаци за обръщане на тази негативна тенденция. Дори и в европейски държави като Великобритания, която не е част от еврозоната, инфлацията (HICP) е 0,078% [1]. За първи път от 1960 г. там е отчетена дефлация (през март, април и юни 2015) и цените на стоките са по-ниски. Според някои изследователи причините за дефлацията са сезонни и външни и не са повод за притеснение [3].

Фиг. 2. Промяна на ценовите нива във Великобритания 2003-2015.

Източник The Economist

Немската икономика също отчита много ниски нива на инфлация в размер на 0,087 % [1]. От началото на финансовата криза през 2007 г. европейското производство е под нивата, които са потенциално възможни. Спадащите цени и ниската инфлация крият рискове. Свидетели сме на намаляване на реалните заплати в държави като Ирландия, Испания, Португалия и Гърция в публичния сектор. Намаляване на реалните заплати в частния сектор обаче се постига изключително трудно. Много по-лесно е да се намалят реалните заплати чрез инфлация, докато номиналните заплати остават константни. В една бързорастяща икономика стабилните номинални заплати биха допринесли за по-бързото възвръщане на пазарното равновесие, но, тъй като растежът в еврозоната стагнира с много ниски нива на инфлация, възвръщането на това равновесие би отнело по-дълъг период от време и дори би могло да провокира по-дълъг период на стагнация.

Предизвикателствата в еврозоната са още по-големи по отношение на реалния дълг, генериращ сериозни загуби за кредитополучателите. Това е следствие на факта, че повечето частни заеми са били получени при условията на инфлация от около 2%. Дефлацията на дълговете поставя допълнителни трудности пред кредитополучателите във време, при което нивата на безработицата се повишават, а съвкупното търсене намалява. Тези факти облагодетелстват единствено кредиторите, но при условие, че те изобщо получат отпуснатите от тях средства. Увеличаването на реалния дълг, вследствие на дефлацията, увеличава риска от фалити и съответно евентуалната невъзможност да се изплащат взетите кредити.

Следователно съществуват причини за притеснение, когато инфлацията е прекалено ниска (под 2%) и при наличие на дефлация. Рискът е двупосочен. От една страна са кредитополучателите, които са основно в периферията на Европа, поради недобрите макроикономически показатели и тяхната затрудненост да изплащат взе-

тите заеми. От друга страна, това са кредиторите като Германия, Холандия, които имат добри макроикономически показатели, отпускат кредити на държавите със затруднения и рискуват в определена степен да не получат заетите от тях средства. Лихвените нива в момента са близки до 0% и следователно стандартната монетарна политика не е особено ефективна за намиране на решение в създадената ситуация на ниска инфлация и дори дефлация. Изход от ситуацията би бил да се стимулира пазара за заеми към МСП. Отпускането на заеми към МСП може да доведе до тяхното развитие, а оттам и до възстановяване на икономиката. В дългосрочна перспектива това би допринесло за връщане на инфлационните нива близки до 2% и до стопиране на силите, движещи ценовото равнище надолу. Покачването на работните заплати следва да се извършва предпазливо, за да се избегне рязко покачване на ценовото равнище [6].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът на инфлационните нива в Еврозоната показва тенденция за наличие на моменти на дефлация през 2014-2015 г. Ниските нива на инфлация (под 2%) и наличието на дефлация са повод за притеснение особено в периферните държави на Еврозоната, тъй като тези държави имат по-слаби макроикономически резултати-висока безработица, непълно използване на производствените мощности и нарастване на реалния дълг. Комбинацията от намалено производство и по-високи реални дългове (особено частни дългове) затруднява тяхното изплащане. Това поставя в рисково положение не само кредитополучателите, но и държавите кредитори, тъй като евентуален фалит би означавал невъзможност за връщане на заетите финансови средства

ЛИТЕРАТУРА

- [1] „<http://www.global-rates.com>,” HICP Eurozone, 15 08 2015. [Онлайн]. Available: <http://www.global-rates.com/economic-indicators/inflation/consumer-prices/hicp/eurozone.aspx>. [Отваряно на 22 9 2015].
- [2] R. В. а. Т. Fic, „Risks of Deflation versus Risks of Excessive Inflation in Europe,” *Intereconomics*, pp. 255-260, 2010.
- [3] М. В. и. А. Rossen, „Deflation: relae Gefahr oder Gespenst?,” *Oekonomische Trends*, pp. 303-304, 2014.
- [4] G. Illing, „Should the Euro Area Be Concerned About Deflation,” *Intereconomics*, № DOI:10.1007/S10272-014-0494-Y, pp. 114-115, 2014.
- [5] „<http://www.economist.com>,” The Economist, 19 5 2015. [Онлайн]. Available: <http://www.economist.com/blogs/freeexchange/2015/05/britain-deflation>. [Отваряно на 22 09 2015].
- [6] J. Hinze, „Preisentwicklung zwischen Deflation und Inflation,” *Oekonomische Trends*, pp. 275-276, 2014.

За контакти:

ас. д-р Петър Пенчев Пенчев, Катедра "Икономика", Русенски университет "Ангел Кънчев", тел. 082 888 557, e-mail: ppenchev@uni-ruse.bg